

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Małgorzata Iżykowska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

Tytuł magistra filologii polskiej zdobyłam w roku 1986 w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie pracy magisterskiej pt. *Teksty polskie w rękopisie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich nr 2080*, poświęconej ciekawemu zabytkowi polszczyzny – zapisowi modlitw kanonu Mszy św. z 1424 roku.

Rozprawę doktorską pt. *Nazwy szkodników roślin uprawnych – analiza językowa*, napisaną pod kierunkiem prof. Bogdana Sicińskiego, obroniłam w roku 1997 także na Uniwersytecie Wrocławskim i uzyskałam stopień doktora nauk humanistycznych.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

W latach 1986-1997 pracowałam w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego jako asystent-stażysta, następnie jako asystent.

W roku 1998 zostałam zatrudniona w ówczesnym Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Opolskiego na stanowisku adiunkta. Pracowałam tam do roku 2014.

Od roku 1999 pracowałam równocześnie w PIN – Instytucie Śląskim w Opolu, w zespole *Słownika gwar śląskich* pod kierunkiem prof. dra hab. Bogusława Wyderki, gdzie opracowywałam hasła słownikowe do piętnastu tomów *Słownika*.

W 2014 roku zostałam zatrudniona na stanowisku archiwisty w Archiwum Państwowym w Opolu i pracuję tam nadal.

4. Opis dorobku i osiągnięć naukowych wytypowanych do oceny

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

Sytuacja językowa na Górnym Śląsku w II połowie XIX wieku

b) omówienie celu i wyników:

Po doktoracie, w związku z zatrudnieniem na Uniwersytecie Opolskim, moje zainteresowania badawcze skupiły się na sytuacji językowej na Górnym Śląsku, ze szczególnym

uwzględnieniem XIX stulecia. Poszukiwania archiwalne, prowadzone jeszcze zanim zostałam pracownikiem Archiwum Państwowego w Opolu, pozwoliły mi śledzić dzieje funkcjonowania języka polskiego na Śląsku w okresie od zagarnięcia tych ziem przez Fryderyka II aż po kres I wojny światowej. Najważniejszą cezurą chronologiczną w tym długim okresie jest rok 1872: ówczesne ustawodawstwo zmieniło radykalnie sytuację języka polskiego, jednocześnie upolityczniając problem tożsamości językowej obywateli i zmuszając ich do samookreślenia się. Zmiany zachodzące wówczas w języku oraz wszelkie okoliczności zewnętrznojęzykowe, odgrywające rolę w kształtowaniu się sytuacji polszczyzny śląskiej, obserwowałam dzięki eksploracji materiałów rękopiśmiennych, słabo dotychczas wykorzystanych.

Dzięki pracy nad materiałami dotyczącymi XIX-wiecznej szkoły górnośląskiej, takimi jak protokoły inspekcji szkolnej w Opolu (*Kreisschulinspektion Oppeln*), dawne życiorysy uczniowskie czy zeszyty szkolne, wydałam kilka artykułów (w wykazie publikacji nr nr 11, 12, 13, 17) poświęconych pruskiemu szkolnictwu, które do czasu tolerowało język polski jako przedmiot nauczania. Szczególnie od roku 1848, gdy radcą szkolnym rejencji opolskiej był ks. Bernard Bogedain, w szkołach pruskich od poziomu elementarnego po seminaria nauczycielskie polszczyzna była zarówno przedmiotem, jak i językiem nauczania. Losy śląskiego szkolnictwa opracowywane były przez wielu wybitnych badaczy, jak np. Józef Madeja czy Jolanta Kwiatek. Wydaje się jednak, że dogłębnego przebadania warte są liczne i dobrze zachowane akta szkolne z rejencji opolskiej, obejmujące swym zasięgiem chronologicznym niemal cały wiek XIX. Interesującym zagadnieniem okazuje się np. badanie poziomu kompetencji językowej nauczycieli śląskich, rodzimych Ślązaków wywodzących się z polskojęzycznych rodzin, którym wykształcenie w szkołach i uczelniach pruskich dało podstawy do funkcjonowania językowego w środowisku zarówno niemiecko-, jak i polskojęzycznym. Niespodziewane wyniki dało przebadanie protokołów inspekcji szkolnej pochodzących z kilku wsi powiatu opolskiego. Na podstawie zawartych w nich informacji udało się sformułować kilka wniosków, z których najciekawszy jest chyba ten dotyczący szkolnej kultury muzycznej tamtych czasów. Okazało się, że zdecydowaną większość pieśni śpiewanych w szkołach wiejskich przed 1872 rokiem stanowiły pieśni polskie. Zakaz używania języka polskiego w szkołach od tego przełomowego roku spowodował wykluczenie większości repertuaru śpiewaczego ich uczniów.

Poza materiałami związanymi z życiem szkoły, niezmiernie ciekawe są także teksty powstałe dla potrzeb duszpasterskich Kościoła rzymskokatolickiego na Górnym Śląsku. Dzięki uprzejmości proboszcza kościoła parafialnego w Szymiszowie w powiecie strzeleckim uzyskałam do przebadania dwie księgi polskich ogłoszeń parafialnych z lat 1897-1916. Na

podstawie przepisanych z nich tekstów ogłoszeń powstały trzy artykuły (w wykazie publikacji nr nr 15, 16, 18), w których wykorzystałam zebrany materiał do różnorodnych analiz językowych i kulturowych. Pozwolił on np. na zbadanie strategii formułowania przez księdza prośby o pieniądze przeznaczone na cele dobroczynne, określenie różnych poziomów perswazyjności ogłoszeń parafialnych, a także umożliwił przyjrzenie się, w jaki sposób fakty językowe i obyczajowe w nich zawarte świadczą o realiach życia społeczności wiejskich na Górnym Śląsku pod koniec XIX wieku.

Bogaty, choć mało zróżnicowany materiał badawczy stanowiły też ankiety do atlasu Wenkera, czyli zbiór ponad ośmiuset ankiet, które na przełomie lat 1879-1880, a w drugiej serii w 1887 roku, zostały przesłane do każdej ze szkół elementarnych we wszystkich miejscowościach ówczesnej Rzeszy. Ankiety te, sporządzone przez badacza dialektów niemieckich Georga Wenkera, zawierały czterdzieści specjalnie spreparowanych zdań w języku niemieckim, które miały ilustrować pożądane cechy dialektalne. Twórcy ankiety poprosili adresatów, aby przełożyli owe zdania na „miejscowe narzecze”. Ankiety z obszarów wiejskich Górnego Śląska wróciły następnie do miejsca wysyłki, do Marburga, z zapisami w polszczyźnie śląskiej. Te właśnie teksty polskie, przechowane w marburskim ośrodku dialektologicznym, mogą stanowić ciekawy przedmiot badań np. nad XIX-wieczną fonetyką (badania takie na materiale kaszubskim pochodzącym z tego samego źródła prowadziła np. Ewa Rzetelska-Feleszko). Wydałam dotąd dwa artykuły onomastyczne (w wykazie publikacji nr nr 19, 21) oparte na tym źródle, a jeden z nowszych, poświęcony dawnej polskiej leksyce utrwalonej w ankietach Wenkera, przygotowany na konferencję w Marburgu, która odbyła się w roku 2016, został przyjęty do druku i czeka na publikację.

Przełomowym czasem w dziejach polszczyzny na Śląsku był okres Kulturkampfu, który na ostatnie dziesięciolecia XIX wieku, ale i na kilkadziesiąt lat kolejnego stulecia określił losy jego polskojęzycznych mieszkańców. W roku 1872 przyjęto m.in. ustawy szkolne, które na wiele lat zablokowały możliwość nauki języka polskiego w szkołach wszystkich szczebli. W prasie polskiej na Śląsku, a przede wszystkim w „Katoliku”, widać wówczas wyraźnie, jak bardzo ten przełomowy rok wpłynął na sposób postrzegania polszczyzny przez związanych z czasopiśmem publicystów. Język polski zaczął być wówczas postrzegany jako wartość zagrożona, tym bardziej więc wymagająca zdecydowanej obrony. Pełne emocji nawiązywanie do pielęgnowania i propagowania języka ojczystego, modlitwy i śpiewu, do uczenia dzieci mowy polskiej silnie powiązano z dziedziną sacrum, z religijnością. Temu zagadnieniu poświęciłam artykuł, figurujący w wykazie pod numerem 6.

Niezwykle interesująca jest specyficzna śląska frazeologia, której ogromny zbiór opracowała przed kilkoma laty Lidia Przymuszała. Opublikowane dotąd zbiory śląskich powiedzeń, „pogodek” i frazeologizmów, jak np. książki Józefa Ondrusza, Andrzeja Cinciwały czy Stanisława Wallisa, to nie tylko źródło wiedzy o języku, ale też dokument antropocentrycznego postrzegania zjawisk otaczającego świata przez dawnych mieszkańców śląskich wsi. Podobnie śląskie paremie pozwalają wniknąć w świat ich przekonań, przesądów, sposobów widzenia rzeczywistości. „Zakonserwowane” w słownictwie, frazeologii i przysłowiaach elementy dawnego obrazu świata naszych przodków stanowią znaczący korpus zjawisk kultury, które, jak jestem przekonana, można dziś odtwarzać. W artykułach nr 6 i 10 staram się wydobyć z takich właśnie materiałów ich językowe i kulturowe odniesienia.

W poszukiwaniu materiału badawczego poświęciłam także więcej uwagi opublikowanym w licznych zbiorach gawędom śląskim, których zapisy pochodzą zarówno z XIX, jak i z XX wieku (np. Lucjan Malinowski, Brunon Strzałka). Opowieści ludowe, zwłaszcza te o charakterze baśni, jako utwory odzwierciedlające pragnienia i marzenia ich twórców, mogą stanowić źródło badań mających na celu odtworzenie językowego obrazu świata dawnych Ślązaków. O przyjemnościach i rozkoszach, a także o pożądaniu pieniądza traktują dwa moje artykuły (nr 8 i 14).

Badania diachroniczne, same w sobie interesujące, mogą dać niekiedy ciekawe wyniki znajdując punkt odniesienia w jak najbardziej współczesnych dociekaniach językoznawczych. Tak właśnie stało się w przypadku książki (zob. Wykaz publikacji, monografie, nr 2) *„Ty bestya, ty kamelo!” Agresja językowa w polszczyźnie śląskiej (1842-1938)*, która powstała na podstawie przechowywanych w zasobie Archiwum Państwowego w Opolu ksiąg protokolarnych sądu rozjemczego, pochodzących z różnych miejscowości powiatu strzeleckiego. Kwestia agresywności języka, której przejawy obserwujemy często we współczesnych kontaktach międzyludzkich, nie wyłączając nawet sytuacji oficjalnych, stanowi przedmiot najnowszych dociekań językoznawczych. Dowodem tego jest np. wydana niedawno obszerna publikacja o charakterze antologii pod redakcją Jerzego Bartmińskiego, Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej, Marty Nowosad-Bakalarczyk i Jadwigi Puzyniny *Etyka słowa. Wybór opracowań I*, Lublin 2017, zawierająca blisko pięćdziesiąt artykułów poświęconych – najogólniej rzecz ujmując – zasadom etyki komunikacji językowej. Tom poświęcony agresji językowej na Śląsku w XIX wieku, który opracowałam wspólnie z historykiem Aleksandrą Starczewską-Wojnar, stanowi próbę zastosowania współczesnych narzędzi badawczych wobec tekstów pochodzących z przeszłości. Bazę materiałową dla tej książki stanowi zbiór zachowanych w Archiwum Państwowym w Opolu protokołów sądów rozjemczych, działających w pań-

stwie pruskim, a potem niemieckim, od lat 30. XIX wieku aż do roku 1945. Sądy te powołano dla rozstrzygnięcia drobniejszych spraw spornych, którymi nie obciążano odtąd królewskich sądów pruskich, dla osób zwaśnionych zaś było to dogodne rozwiązanie, pozwalające uniknąć dużych kosztów prowadzenia spraw sądowych oraz uciążliwych i kosztownych podróży do miasta powiatowego. Sprawy toczące się z udziałem osób słabo posługujących się językiem niemieckim można było prowadzić w języku mniejszościowym, a więc w wypadku naszych materiałów – po polsku. Protokół sprawy spisywano wówczas również w polskiej mowie, a przynajmniej zamieszczano w protokole niemieckim mniej lub bardziej obszerne cytaty po polsku z wypowiedzi, którymi się nawzajem obrażano. Ten niezmiernie ciekawy materiał językowy zgromadziłyśmy i zawarłyśmy w naszej publikacji w formie słownika, który zatytułowaliśmy następująco: *Słownik śląskich wyzwisk, obelg i wypowiedzeń obraźliwych*. Jest to stosunkowo obszerny (ok. 1100 haseł) zasób zanotowanych wypowiedzi pochodzących z ust ludzi mieszkających we wsiach powiatu strzeleckiego w drugiej połowie XIX wieku, przykładów ówczesnej żywej mowy nacechowanej, o charakterze agresywnym, napastliwym, obraźliwym. Okazuje się, że cały ten historyczny materiał daje się analizować za pomocą narzędzi opracowanych dla współczesnych przejawów agresji językowej. Wśród zgromadzonych i przebadanych wypowiedzi pochodzących z protokołów sądów rozjemczych wyznaczyć można te same pola semantyczne, jakie wyznaczyła w swojej publikacji dotyczącej polskiej mowy agresywnej Maria Peisert (*Formy i funkcje agresji werbalnej. Próba typologii*, Wrocław 2004), czyli:

- 1) sfera *sacrum* i *profanum*, do której należą bluźnierstwa, złorzeczenia oraz „przywoływanie diabła”;
- 2) skatologia – użycie słownictwa związanego ze sferą wydalania i wydzielania;
- 3) prokreacja i seksualność człowieka;
- 4) świat przyrody – negatywne wartościowanie człowieka przez porównanie do świata zwierząt i roślin;
- 5) ułomności ciała i ducha;
- 6) obce pochodzenie;
- 7) pochodzenie społeczne;
- 8) religia i wyznawany światopogląd.

W materiałach archiwalnych występują ponadto liczne ciekawe zjawiska leksykalne i frazeologiczne, które nie mogły dotąd zaistnieć w opracowaniach polszczyzny śląskiej XIX wieku, ponieważ ze względu na ich charakter agresywny, powiązany nierzadko z wulgarno-

ścią, nie znalazły się w tekstach ludowych spisywanych przez ówczesnych badaczy, wędrujących po wsiach w poszukiwaniu przejawów miejscowego folkloru.

Na podstawie zgromadzonego w książce *Agresja językowa w polszczyźnie śląskiej* materiału powstało następnie kilka artykułów (w wykazie publikacji – nr nr 2, 3, 4), które zrodziły się przy okazji różnych wystąpień konferencyjnych. Badałam w nich m.in. bogate słownictwo śląskie związane ze zjawiskiem kradzieży. O nieobyčajnych zachowaniach językowych Ślązaków napisaliśmy wspólny artykuł razem ze współautorką książki – Aleksandrą Starczewską-Wojnar. Kilka kolejnych artykułów wykorzystujących zebrany w przez nas korpus słownictwa oraz wypowiedzeń agresywnych czeka na publikację.

Wybrane z protokołów cytaty obraźliwe nie wyczerpują możliwości badawczych tego zbioru archiwaliów. Uznałyśmy, razem ze współautorką, Aleksandrą Starczewską-Wojnar, że nie mniej ciekawy materiał stanowią same polskojęzyczne protokoły, których liczba i różnorodność skłoniły nas do wydania ich w całości. Spośród 59 ksiąg protokolarnych sądów rozjemczych, pochodzących z powiatu strzeleckiego, które zachowały się w zasobie Archiwum Państwowego w Opolu, w 33 znajdują się protokoły zapisane po polsku. Kolejna nasza książka, nosząca tytuł „*Przeczytano, przyjęto, podpisano*”. *Polskie protokoły sądów rozjemczych w powiecie strzeleckim w XIX wieku. Edycja źródłowa ze zbiorów Archiwum Państwowego w Opolu* (zob. Wykaz publikacji, monografie, nr 1), zawiera ponad półtora tysiąca tekstów protokołów sądowych, których zakres chronologiczny obejmuje lata 1842-1904. Zgromadzone w niej zapisy świadczą o funkcjonowaniu języka polskiego w życiu publicznym mieszkańców wsi strzeleckich tego czasu. Polszczyzna wykorzystywana była wówczas nie tylko w powszednim użyciu domowym i kościelnym, ale też w sytuacjach oficjalnych, w kontakcie z organami pruskiej, potem niemieckiej administracji, takimi jak sędziowie rozjemczy. Okazuje się, że w drugiej połowie XIX wieku wytworzył się gatunek tekstu oficjalnego – protokół sądowy – o specyficznej formie i funkcji, mający jasno określoną strukturę, formułowany według względnie jednolitych zasad, w którym posługiwano się wyspecjalizowanym słownictwem o charakterze terminologicznym. Istnienie takiego gatunku tekstu w warunkach obcej państwowości jest ciekawym i nieczęsto uznawanym w odniesieniu do Śląska faktem historycznojęzycznym, świadczącym o szerszej skali użytkowania polszczyzny w życiu publicznym tamtego czasu, niż dotąd przyjmowano.

Książka ta zawiera materiał mogący być podstawą różnorodnych badań: językoznawczych, kulturoznawczych czy historycznych. Przyjęto zasadę dokładnej transliteracji tekstów protokołów zamiast powszechnie stosowanej dla wydawanych dzieł XIX-wiecznych transkrypcji z modernizacją pisowni. Ten wybór jest zasadny w wypadku tekstów o charakterze

gwarowym, a takie są częściowo wydane przez nas protokoły. Ponadto powstały one w warunkach obcej państwowości i przy dominacji języka niemieckiego, co w dużym stopniu wpłynęło na charakter utrwalonego w nich języka. Dzięki zachowaniu rzeczywistej pisowni tekstów można dokonywać różnych obserwacji dotyczących języka i sposobu zapisu bez sięgania do oryginału. Do ciekawych problemów badawczych, które podejmujemy obecnie na podstawie wydanego materiału, należy sprawa kompetencji językowej sędziów rozjemczych, o których wiemy, dzięki pracy współautorki książki, Aleksandry Starczewskiej-Wojnar, że z zawodu byli zwykle nauczycielami. Mieli zatem za sobą edukację w pruskich, potem niemieckich szkołach oraz przynajmniej kształcenie w seminariach nauczycielskich. Ich kompetencja w dziedzinie języka polskiego, nabyta w ciągu lat nauki, jest widoczna w sposobie formułowania i zapisu protokołu sądowego.

Wydaje się, że nie mniej interesujące są zagadnienia z dziedziny historii kultury, dobrze widoczne w treści zgromadzonych protokołów. Należą do nich na przykład okoliczności społeczne zachodzących między ludźmi sporów, sposoby wzajemnego obrażania się, ale też dochodzenia do zgody, akty przemocy i traktowanie kobiet i dzieci, ich niesamodzielność wobec prawa i podejmowanie zobowiązań finansowych wyłącznie przez mężczyzn.

Dopełnieniem mojej pracy nad badaniem sytuacji językowej na Śląsku był wieloletni udział w przygotowywaniu haseł do kolejnych tomów *Słownika gwar śląskich* pod redakcją Bogusława Wyderki. Pracowałam w zespole *Słownika* od 1999 roku. W latach 2000-2017 ukazało się 16 tomów tego wydawnictwa, a w piętnastu z nich opublikowano znaczną liczbę haseł mojego autorstwa. Spis wydanych dotąd tomów *Słownika* oraz zakresów haseł przeze mnie opracowanych znajduje się w wykazie publikacji, wśród monografii pod numerem 3.

Oprócz tego na podstawie kartoteki słownikowej powstał artykuł (w wykazie publikacji nr 20) poświęcony wybranym zagadnieniom synonimii gwarowej.

Druga połowa XIX stulecia to w dziejach Śląska okres niezwykle intensywnych zmian o charakterze społecznym i politycznym, okres rozwoju świadomości i poczucia identyfikacji narodowej Ślązaków. Ruch narodowy i walka o prawa językowe mniejszości polskiej na Śląsku nasilały się wraz z intensyfikacją wysiłków władz państwowych, które drogą kolejnych zakazów i nakazów prowadziły politykę germanizacji. Punktem zwrotnym okazał się rok 1872, początek Kulturkampf. Polszczyzna była wówczas postrzegana przez jej użytkowników jako język przodków, język ojców, gwarantujący zachowanie własnej tożsamości, do tego zaś dołączyło się przekonanie, że tylko język rodzimy daje możliwość pełnego rozwoju religijnego człowieka i zabezpiecza przed pokusą konwersji. Uleganie germanizacji niejednokrotnie bowiem pociągało za sobą odejście od religii katolickiej. Ówczesna prasa polska

zwracała się więc do czytelników z płomiennymi wezwaniami, aby zachowywali i pielęgnowali przede wszystkim język ojczysty, ale także rodzime obyczaje. Język jako wartość został więc skojarzony z wartościami ze sfery *sacrum*. Ta atmosfera, w powiązaniu z poczuciem krzywdy wywołanym przez dyskryminację polskości, w życiu następnych pokoleń wyzwoliła ruch powstańczy, obejmujący swoim zasięgiem znaczny obszar ówczesnego Śląska niemieckiego.

Przedstawiony w autoreferacie dorobek, obejmujący publikacje poświęcone sytuacji językowej na Śląsku w drugiej połowie XIX wieku, poszerza bazę materiałową konieczną dla wyciągania wniosków dotyczących oblicza polszczyzny w tym okresie, jej kształtowania się i specyfiki związanej z funkcjonowaniem w warunkach dominacji obcego języka i kultury. Oparty jest w znacznej części na materiale archiwalnym, słabo dotąd znanym i nie wykorzystywanym szerzej w badaniach naukowych. Dowodzi on, jak się zdaje, że język polski na Śląsku był w tym okresie użytkowany w nieco szerszym zakresie, niż się w badaniach historycznojęzykowych powszechnie przyjmuje. Pozwala także obserwować problemy związane z peryferyjnym charakterem polszczyzny śląskiej, jej odrębności w stosunku do języka ogólnego, spowodowanej przez odmienne warunki rozwoju. Widoczne w badanych tekstach zjawiska językowe, szczególnie leksykalne, potwierdzające istnienie w ówczesnej polszczyźnie śląskiej znacznej liczby różnorodnych archaizmów staropolskich, a z drugiej strony – występujący okresami obficie napływ germanizmów, zwłaszcza z dziedziny techniki, przemysłu i administracji, potwierdzają oczywistą dla nauki polskiej, ale wcale nie przebrzmiałą w obecnej rzeczywistości społecznej kwestię rdzennej polskości dialektu śląskiego. Pozwalają z dystansem spojrzeć na podejmowane czasem wysiłki dowiedzenia wielowiekowej odrębności „języka śląskiego”. Poza tym wymienione opracowania poszerzają nieco ogląd czynników zewnętrznojęzykowych, których znaczenie dla rozwoju polszczyzny śląskiej jest nie do przecenienia.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Wybór referatów wygłoszonych na konferencjach:

1. razem z Aleksandrą Starczewską-Wojnar, „*Przed niżej podpisanem sędzią polubowem*”. *Dziewiętnastowieczne górnośląskie protokoły sądów rozjemczych jako gatunek tekstu prawnego*, Zielona Góra, 22.05.2018, konferencja naukowa pn. „Dyskursy w przeszłości. Dyskursy o przeszłości”.

2. razem z Aleksandrą Starczewską-Wojnar, „*Tęgie znaki mu pozostały na zadniej części ciała*”. *Życie i obyczaje mieszkańców powiatu oleskiego w archiwalnych aktach sądowych*, Praszka, 25.11.2017, III Sympozjum Regionalistów
3. razem z Aleksandrą Starczewską-Wojnar, *W drodze na targ do miasta. Nieobyczajne zachowania językowe Ślązaków w II poł. XIX w. Polskie protokoły sądów rozjemczych w zbiorach Archiwum Państwowego w Opolu*, Opole, 15-17.03.2017, międzynarodowa konferencja naukowa „800 lat Opola. Praca, Nauka, Cnota”, panel „Obyczajowość w miastach Górnego Śląska”.
4. „*Kradzież*“ i „*złodziej*“ – obraz przestępstwa i sprawcy w dziewiętnastowiecznej śląskiej leksyce obelżywej, Opole, 6-7.04.2016, konferencja pn. *Kulturowo-językowy obraz Śląska*.
5. *Zur altpolnischen Lexik anhand der Wenkerbogen aus dem oberschlesischen Raum*, Marburg, 29.02-3.03.2016, konferencja pn. *Minderheitensprachen und Sprachminderheiten. Deutsch und seine Kontaktsprachen in der Dokumentation der Wenker-Materialien*.
6. *Słownictwo obelżywe w dialekcie śląskim w XIX wieku*, Lelis, 20-21.11.2015, IX Ogólnopolska Konferencja pn. „Polszczyzna regionalna”.
7. „*You devilish monster (Na ty potworo diabło jedna)*”. *Insults in the Silesian dialect*, Krosno, 14-16 października 2013, International Conference on Communication Styles.
8. *Język polski jako wartość w publicystyce śląskiej XIX wieku*, Baranów Sandomierski, 20-23 maja 2013, Czwarta Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Tradycja dla współczesności” pn. „Wartości i etos”.
9. *Pieniądz jako przedmiot pożądania w śląskich tekstach folkloru*, Pokrzywna, 24-26 kwietnia 2013, konferencja z serii „Stromata anthropologica” pn. „Głód. Skojarzenia, metafory, refleksje...”
10. *Obraz I wojny światowej w ogłoszeniach parafialnych na Śląsku*, Zachełmie, 11.10.2012, konferencja „Źródło historyczne jako tekst kultury”.
11. „*Bioły jak śniyg kole kumina*”. *Brud w paremiach śląskich*, Pokrzywna, 24-26.04.2012, konferencja z serii „Stromata Anthropologica” pn. „Brud. Idee – dylematy – sprawy”.
12. „*Dużo roztomajtych maszkietów*”. *Rozkosze Ślązaka w opowieściach ludowych*, Pokrzywna, 12-15.04.2011, konferencja z serii „Stromata Anthropologica” pn. „O rozkoszach wszelakich... Od przyjemności do ekstazy w kontekstach kultury”.
13. *Dwujęzyczna pruska szkoła elementarna na Śląsku w świetle protokołów inspekcji szkolnej w Opolu z XIX w.*, Częstochowa, 18-19.09.2011, VII Międzynarodowa Konferencja „Edukacja na styku kultur”.
14. *Język polski zakazany. Polszczyzna w śląskiej szkole elementarnej pod koniec XIX wieku w świetle ankiet do Atlasu Wenkera*, Pokrzywna, 21-22.09.2011, konferencja „Tekst edukacyjny”.
15. *Money as an object of desire in the texts of the Silesian folklore*, Krosno, 28-29.10.2011, International conference „Creativity and Tradition in Polish and Estonian Cultural Communication”.
16. *Nazwy pieniędzy w gwarach śląskich*, Ostrołęka, 25-26.11.2011, konferencja naukowa pn. „Polszczyzna regionalna”.
17. *Dziewiętnastowieczne śląskie ogłoszenia parafialne. Świadectwo języka i obyczaju*, Kamień Śląski, 1.12.2009, konferencja „Filologiczny kalejdoskop tematów śląskich”.
18. Konferencja naukowa pn. „Sztuka życia, zasady dobrego zachowania, etykieta. O zmienności obyczaju w kulturze”, Pokrzywna, 21-24 kwietnia 2008 r., referat pt. „Grzeczność z ambony. Stosowanie wskazań etykiety językowej w ogłoszeniach parafialnych przed stu laty i dziś”.

19. Konferencja naukowa „Regionalizm, literatura, język”, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, 29-30 września 2005; tytuł referatu: „Kształcenie umiejętności posługiwania się polszczyzną uczniów tzw. szkół utrakwistycznych na Śląsku w połowie XIX wieku”.
20. Konferencja naukowa „Synchronia i diachronia w językach słowiańskich – zbliżenia i dialogi. Słownictwo dawne i współczesne języków słowiańskich. Teoria i praktyka”, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, 19-20 września 2005; tytuł referatu: „Dystynkcje w synonimach gwarowych na podstawie kartoteki do *Słownika gwar śląskich*”.
21. *Nazwy wsi śląskich w ankietach do Atlasu Wenkera z 1887 roku*, Pobierowo, 2005, konferencja „Nazewnictwo na pograniczach”.

Udział w grantach:

Byłam członkiem zespołu opracowującego „Słownik gwar śląskich” pod red. prof. Bogusława Wyderki w Instytucie Śląskim w Opolu. Od 1999 do 2016 roku wydano 16 tomów „Słownika”, a w 15 z nich znajduje się materiał przeze mnie przygotowany.

1999-2002 *Słownik gwar śląskich* (t. I-III), grant KBN (projekt badawczy nr 1 H01D 006 14);

2004-2006 *Słownik gwar śląskich* (t. IV-VIII), grant KBN (projekt badawczy nr 2 H01D 030 22);

2007-2009 *Słownik gwar śląskich* (t. IX-XI), grant KBN (projekt badawczy nr 1 H01D 030 29);

2010-2012 *Słownik gwar śląskich* (t. XII-XIII), grant KBN (projekt badawczy nr N N104 01 1337);

2013-2016 *Słownik gwar śląskich* (t. XIV-XVI), grant NCN (decyzja nr DEC-2012/07/B/HS2/00320).

Prace organizacyjne:

Pracowałam nad przygotowaniem konferencji i spotkań naukowych, np.:

- „Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich” na Uniwersytecie Opolskim 24-25.09.2001 r. (jako sekretarz konferencji),

- obrady Prezydium Międzynarodowego Komitetu Słowistów na Uniwersytecie Opolskim w r. 2004 (jako sekretarz konferencji),

- międzynarodowa konferencja naukowa pod patronatem Konferencji Rektorów Uniwersytetów Śląskich pn. „Filologiczny kalejdoskop tematów śląskich”, Kamień Śląski, 30.11-1.12.2009 r. (jako sekretarz konferencji),

- spotkanie ze studentami i profesorami Uniwersytetu w Skopje (Macedonia), Uniwersytet Opolski, 5.04.2011 r. (współorganizacja),

- spotkanie „okrągłego stołu” na temat dyskursu, Uniwersytet Opolski, 11-12.04.2011 r. (współorganizacja),

- V Kongres Polonistyki Zagranicznej, Brzeg-Opole, 10-13.07.2012 r. (członek komitetu organizacyjnego).

Udział w pracach jury:

1. XXII Wojewódzki Konkurs Gawędziarski „Śląskie beranie” w PSP w Izbicku, 10.04.2015.
2. XXIII Wojewódzki Konkurs Gawędziarski „Śląskie beranie” w PSP w Izbicku, 8.04.2016.
3. XXIV Wojewódzki Konkurs Gawędziarski „Śląskie beranie” w PSP w Izbicku, 28.04.2017.
4. XXV Wojewódzki Konkurs Gawędziarski „Śląskie beranie” w PSP w Izbicku, 27.04.2018.

Otrzymane nagrody:

- Otrzymałam nagrodę Rektora Uniwersytetu Opolskiego w roku 2011 i ponownie w roku 2012.
- Zostałam odznaczona Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę dnia 31 sierpnia 2011 roku.
- Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego przyznał mi w roku 1987 nagrodę rektorską III stopnia za osiągnięcia organizacyjne.

Małgorzata Jzykowska